بررسی نقش پتانسیل‌های بوم‌گردی بندرعباس در جذب گردشگران

مهدی میرزاده کوهشاهی*
امین دهقانی**

تاریخ دریافت:۹۴/۱۲/۱۸
تاریخ پذیرش:۹۵/۰۱/۲۸

چکیده

در جهان مدرن و صنعتی امروز، نیاز بشر به تفریح، گردش و بهره‌گیری از مواهب موجود در نواحی بکر طبیعت بیش از پیش احساس می‌شود. برخلاف دیدگاه رایج، موقعیت بندرعباس در مجاورت با ساحل و در عین حال نزدیکی به کوه گنو، سبب شده‌است که ساکنان این شهر به مکان‌های طبیعی مختلفی با اقلیم‌ها و مناظر متفاوت دسترسی داشته باشند و به استفاده از آن بپردازند. هدف از نگارش این مقاله بررسی نقش توانمندی‌های بوم‌گردی بندرعباس در جذب گردشگران است. روش تحقیق نیز از نوع تحلیلی، توصیفی و پیمایشی است. جامعه‌ی آماری این تحقیق را گردشگران مناطق طبیعی بندرعباس به عنوان بخشی از گردشگران این شهر تشکیل می‌دهند. برآوردها، میزان گردشگران مناطق طبیعی شهرستان بندرعباس را در سال ۱۳۹۱ حدود یک میلیون نفر اعلام کرد؛ لذا از این تعداد با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب و از طریق پرسشنامه به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته شد.

نتایج نشان می‌دهد این شهرستان از لحاظ منابع طبیعی، جذابیت‌های پیرامون و دسترسی، از وضعیت مناسبی برخوردار است، اما از نظر امکانات رفاهی گردشگران کمبودهایی دارد که لازم است دولت و بخش خصوصی در راستای رفع این کمبودها اقدام نمایند. براساس نتایج حاصل شده از روش تاپسیس (TOPSIS)، پارک‌های ساحلی در رتبه‌ی نخست و مجموعه‌ی توریستی آب گرم گنو در رتبه‌ی دوم قرار دارد و اقبال شهروندان به این مناطق بیشتر است؛ از این رو این مناطق باید در توسعه‌ی زیر ساخت‌ها در اولویت قرار گیرند.

کلیدواژه‌ها: گردشگری، بوم‌گردی، مدل تاپسیس، بندرعباس.

*دکترای جغرافیای سیاسی و استادیار دانشگاه هرمزگان. Mahdi.mirzade@hormozgan.ac.ir
**دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی و استادیار دانشگاه جیرفت. Amindehghani 96@yahoo.com

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

۱ـ مقدمه و بیان مسأله

امروزه گردشگری یکی از امید بخش‌ترین فعالیت‌هایی است که از آن به عنوان گذرگاه توسعه یاد می‌شود (خسروی نژاد، ۱۳۸۷: ۸۹). گردشگری یکی از توسعه یافته‌ترین صنایع نیمه‌ی دوم قرن بیستم بود و اغلب به عنوان کلیدی برای رشد اقتصادی؛ هم در کشورهای توسعه یافته و هم در کشورهای در حال توسعه استفاده شده است (Font and Ahjem, 1999:63). اینک بسیاری از کشورها منافع اقتصادی و اجتماعی خود را از توریسم دریافت می‌کنند و درآمدهای حاصل از آن را برای توسعه‌ی زیر ساخت‌های منطقه به کار می‌برند (Eccles and Casta, 1996: 44).

توسعه‌ی گردشگری به ویژه در کشورهای کمتر توسعه یافته، عامل مؤثری در مقابله با فقر است و به افزایش درآمد قشرهای مختلف، کاهش بیکاری و رونق اقتصادی و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی مردم و افزایش رفاه اجتماعی می‌انجامد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که ارزهای به دست آمده از فعالیت‌های گردشگری، در تنظیم تراز پرداخت‌های بسیاری از کشورها، به ویژه کشورهای کمتر توسعه یافته ـ که معمولاً وابسته به یک محصول‌اند ـ مؤثر واقع شده است (کاظمی، ۱۳۸٦: ٦).

یکی از شاخه‌های رو به رشد گردشگری، اکوتوریسم[1] یا بوم‌گردی است. واژه‌ی اکوتوریسم برای اولین بار در سال ۱۹۸۳ توسط هکتور لاسکورن[2] استفاده شد. این واژه، در شرح سفر به مناطق بکر طبیعی با هدف طبیعت‌گردی و با تأکید بر جنبه‌های آموزشی این گردش به کار رفت (بیرانوند،۱۳۸۷:۸٤). بوم‌گردی مفهوم جدیدی در گردشگری است که نخستین جرقه‌ی آن به وسیله‌ی ایده‌ی همسازی دوباره با طبیعت واقعی شکل گرفت. از نظر جامعه‌ی بوم‌گردی، گردشگری طبیعی، سفر مسئولانه به نواحی طبیعت است که حفاظت محیط طبیعی و تقویت رفاه جامعه‌ی محلی را به همراه دارد (Thampi , 2005: 2). برآورد شده است که بوم‌گردی تقریباً ۲۷ درصد سفرهای بین‌المللی را در برمی‌گیرد و چنانچه به صورت مناسب مدیریت شود، می‌تواند به اشتغال محلی، فرصت‌های توسعه‌ی بومی و حفظ محیط طبیعی منجر گردد (Githinji,2006:9).

با توجه به پتانسیل‌هایی که کشور ایران در جاذبه‌های گردشگری و تنوع اقلیمی کم نظیر در دنیا دارد و جایگاه با ارزشی که صنعت توریسم در جهان اشغال می‌کند و نقشی که این صنعت، به عنوان بزرگ‌ترین صنعت خدماتی دنیا، در تولید ناخالص داخلی کشورها و جذب نیروی کار و درآمدهای جهانی دارد، می‌توان گفت یکی از بنیادی‌ترین فعالیت‌های اقتصادی جهان به شمار می‌رود. اتکای کشورمان به درآمدهای نفتی و پیامدهای ناگوار ناشی از اقتصاد تک محصولی در جهان فعلی، خیل عظیم نیروی جوان متقاضی کار در کشور و مصرف بی‌رویه‌ی انرژی، هزینه‌ی بسیار سنگینی برای کشور در پی خواهد داشت. برای گذر از این مسائل و تنوع بخشیدن به درآمدهای کشور، بوم‌گردی نه به عنوان یک برنامه بلکه به عنوان راهبردی اساسی و کلان بایستی قابل توجه قرار گیرد.

1. Ecotourism 2. Hector Lascurain

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

شهرستان بندرعباس نیز مانند بسیاری از مناطق ایران جاذبه‌های مذهبی، تاریخی، ورزشی، فرهنگی و طبیعی فراوانی دارد. علی رغم اقلیم گرم و مرطوب این شهر، جاذبه‌های طبیعی آن تنوع فراوانی دارد؛ از این رو این شهرستان می‌تواند در تمام فصول سال پذیرای گردشگران باشد. علاوه بر آن، گردشگران قادر خواهند بود در کنار بازدید از طبیعت با ویژگی‌های اجتماعی مناطق آن نیز آشنا شوند. بیشتر بازدید کنندگان بندرعباس که از سایر شهرها و مناطق کشور به این مکان سفر می‌کنند، فصل سرد ـ که هوای این شهرستان بهاری است ـ را برای سفر خود انتخاب می‌کنند، اما شهروندانی که در این شهر ساکن هستند، ناگزیرند در تمام سال در این شهر حضور داشته باشند. از این رو، ضروری است جهت توسعه‌ی گردشگری که با هدف رفع نیازهای این شهروندان صورت می‌گیرد، در برنامه‌ریزی گردشگری علاوه بر گردشگران میهمان به گردشگران بومی نیز توجه کرد و زیرساخت‌های لازم برای این منظور را توسعه و بهبود بخشید. بدیهی است که علاوه بر ساکنان بومی، سایر هم وطنان نیز از این زیرساخت‌ها استفاده خواهند کرد.

مبانی نظری

اصول زیربنایی در بوم‌گردی

در بوم‌گردی انگیزه‌ی اصلی مسافرت به طبیعت، مشاهده‌ی جذابیت‌های طبیعی یک منطقه؛ شامل ویژگی‌های فیزیکی و فرهنگ بومی است و بوم‌گرد (اکوتوریست) پس از مشاهده‌ی جذابیت‌ها، بدون اینکه خللی در آنها ایجاد کند و به تخریب آنها بپردازد، محل را ترک می‌کند و به دیگر علاقه‌مندان اجازه می‌دهد که از آن جذابیت‌ها استفاده کنند (زاهدی،۱۳۸۲ : ۹۳). در واقع، در بوم‌گردی استمرار منافع بلند مدت مطرح است که در این رابطه افزایش مشارکت افراد محلی (جامعه‌ی میزبان)، حفظ یکپارچگی و انسجام فرهنگی و همبستگی اجتماعی و احترام به فرهنگ بومی، سازگاری برنامه‌های گردشگری پایدار با دیگر برنامه‌ریزی‌های محلی، منطقه‌ای و ملی نیز از جمله دیگر ویژگی‌ها و اهداف این نوع از گردشگری توصیه شده است (الوانی و دهدشی، ۱۳۷۳: ۸۳). در این زمینه، مدیریت گردشگری پایدار می‌تواند پاسخی مناسب به استفاده‌ی نادرست از منابع طبیعی و انسانی باشد. در این راستا باید توجه داشت که گردشگری پایدار رویکردی بر علیه رشد نیست، بلکه محور تأکید آن اعمال محدودیت بر رشد است؛ به گونه‌ای که گردشگری در چارچوب این محدودیت‌ها ساماندهی شود (تولایی، ۱۳۸٦: ۱٤٦). به طور خلاصه، باید گفت که گردشگری پایدار به صورت تمام عیار قابل تحقق نیست، بلکه باید آن را به صورت نسبی و غیر مطلق پذیرا باشیم. جوامع نیز باید به صورت پیوسته در راستای تحقق پایداری و حرکت به سوی گردشگری پایدار سوق یابند و بر پایه‌ی محافظت از پیش و محافظت بعدی استوار باشند و این معقول‌ترین گزینه برای تحقق اصل پایداری در گردشگری است (همان ۱۵۰:). در این زمینه، سازمان جهانی جهانگردی بر اهمیت مشارکت مسئولین و نقش آنها در توسعه‌ی پایدار گردشگری در یک منطقه تأکید می‌کند و از سوی دیگر، نقش دولت‌ها را در جریان توسعه بسیار با ارزش می‌داند (رنجبریان و زاهدی، ۱۳۸۵: ۱۹۰) و بالأخره کمک

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

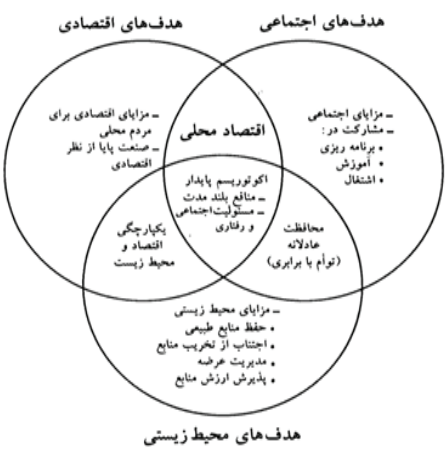
به حفظ نواحی طبیعی مهم، اصلاح کیفیت محیطی نواحی، توسعه و بهبود تشکیلات زیر بنایی، جاده سازی، لوله کشی آب، احداث پارکینگ و ... به بهبود شرایط محیطی و کاهش انواع آلودگی‌ها می‌انجامد. اصلاح کیفیت محیطی نواحی از آن جهت مهم است که گردشگران همواره به بازدید از جاهای جذاب، تمیز و بدون آلودگی علاقه‌مند هستند (گی‌چاگ، ۳۵۹:۱۳۷۷).

با این وجود بوم‌گردی به مثابه‌ی یک شاخه‌ی گردشگری، ابزاری برای حفاظت محیط زیست و توسعه‌ای تداوم پذیر است (Sheng-Yu- Jo,2006:641)؛ البته به هیچ عنوان نباید از پیامدهای منفی گردشگران غافل بود؛ زیرا هر گونه توسعه‌ی بدون برنامه در این صنعت، می‌تواند عواقب منفی زیست محیطی، اجتماعی و حتی اقتصادی در پی داشته باشد (صدر موسوی و کهنوئی، ۱۳۱:۱۳۸٦). با این حال، برنامه‌ریزی توسعه‌ی گردشگری در مکان‌های هدف، در ابعاد مختلف از حجم تخریب‌ها می‌کاهد، رونق اقتصادی جوامع پیرامون را تسریع می‌بخشد و به حفظ بنیادهای طبیعی این مناطق نیز یاری می‌رساند.

مدل اکوتوریسم پایدار

اکوتوریسم مفهومی نزدیک به طبیعت‌گردی پایدار است. سدلر[1] از جمله نخستین کسانی است که مدل طبیعت‌گردی پایدار را در سال ۱۹۹۰ ارائه کرد (سپهر و صفر آبادی، ۱۳۹۲: ۹٤). وی سه دسته هدف اساسی را در مدل خود گنجانده است:

شکل ۱: الگوی طبیعت‌گردی پایدار

منبع: (زاهدی، ۱۳۸۳: ٦)

۱ـ هدف‌های اجتماعی شامل مزایای اجتماعی، مشارکت در برنامه‌ریزی، آموزش و اشتغال؛

۲ـ هدف‌های اقتصادی شامل مزایای اقتصادی برای جامعه‌ی محلی و پایایی اقتصادی صنعت؛

۳ـ هدف‌های زیست محیطی شامل کمک به حفظ منابع طبیعی، اجتناب از تخریب منابع، مدیریت عرضه و پذیرش ارزش منابع. سدلر محل تلاقی این سه هدف را «اکوتوریسم پایدار» خوانده است که تا حد زیادی با بوم‌گردی، همپوشانی مفهومی و کارکردی دارد.

بدین ترتیب، در بوم‌گردی بازدید از مناطق بکر طبیعی به نحوی است که با محافظت از اکوسیستم، به شأن جوامع محلی نیز احترام و توجه می‌شود (Ricklefs, 2001: 484). بین منابع طبیعی، جاذبه‌ی محلی و گردشگران توازن برقرار می‌گردد و

1. Sedler

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

در نهایت علاوه بر بهره‌مندی از محیط زیست، از طریق به حداقل رساندن تأثیرات منفی بر طبیعت، به ایجاد محیط زیستی پایدار یاری می‌رساند (Escap, 2003: 47). در عین حال زمینه‌ی مشارکت اقتصادی ـ اجتماعی جمعیت بومی را فراهم و به ارتقای رفاه جامعه‌ی میزبان نیز کمک می‌کند (زاهدی، ۱۳۸۵: ۸۹ و ۹۰).

قلمرو پژوهش

شهرستان بندرعباس با مرکزیت شهر بندرعباس ـ که مرکز استان هرمزگان است ـ بر فراز تنگه‌ی هرمز قرار دارد. این شهرستان از شمال به شهرستان حاجی‌آباد، از شرق به شهرستان‌های میناب و رودان، از غرب به شهرستان خمیر و از جنوب به آب‌های خلیج فارس محدود می‌باشد.

این شهر از شمال به ارتفاعات و کوه‌ها و از جنوب به دریا منتهی می‌شود. شهر بندرعباس به عنوان مرکز شهرستان مهم‌ترین بندر تجاری ایران است؛ از این رو در دهه‌های گذشته همواره از نظر فضایی و جمعیتی در حال رشد بوده است. این رشد جمعیت به همراه آب و هوای گرم و مرطوب سبب شده است شمار زیادی از ساکنان این شهر، مکان‌های طبیعی را برای گردش انتخاب کنند. از این رو، سواحل و مناطق مرتفع نزدیک به شهر همواره در شمار مناطقی است که آنها برای گذراندن اوقات فراغت خود انتخاب می‌کنند.

شکل ۲: نقشه موقعیت شهرستان بندرعباس

از آنجایی که با رشد جمعیت شهر، نیاز به گذراندن اوقات فراغت نیز افزایش می‌یابد، برنامه‌ریزی برای آینده در جهت پاسخ به تقاضاها امری ضروری است؛ اما به این دلیل که همواره در زمینه‌ی تأمین اعتبار، صرف هزینه‌های نیروی انسانی و زمان محدودیت‌هایی وجود دارد، ضروری است که مقاصد گردشگری طبیعی اولویت‌بندی شود و براساس میزان تقاضا و اقبال مردم به این مقاصد، توسعه‌ی آنان در اولویت قرار گیرد.

جاذبه‌های طبیعی

بندرعباس بر فراز خلیج فارس قرار گرفته و به مثابه‌ی دروازه‌ای است برای ورود به خلیج فارس و ایران از راه دریا. همجواری با دریا علاوه بر پیامدهای مثبت اقتصادی و تعامل فرهنگی با سایر ملل که می‌توان نتایج آن را در سیمای فرهنگی مردم این شهرستان و به طور کلی استان هرمزگان مشاهده کرد، به مثابه‌ی یک جاذبه‌ی گردشگری عمل می‌کند از نظر طبیعی نیز جذابیت زیادی برای شهروندان و گردشگران دارد. از مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی بندرعباس، سواحل طولانی است که جنوب این شهر را به طور کامل در برمی‌گیرد.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

پس از آن می‌توان به کوه گنو، مجموعه‌ی آب‌گرم گنو[1]، چشمه آب‌گرم خورگو[2]، روستای ایسین[3]، چشمه آب‌گرم سرخاء[4]، منطقه‌ی سیاهو[5] و به ویژه روستای سیخوران[6] اشاره کرد.

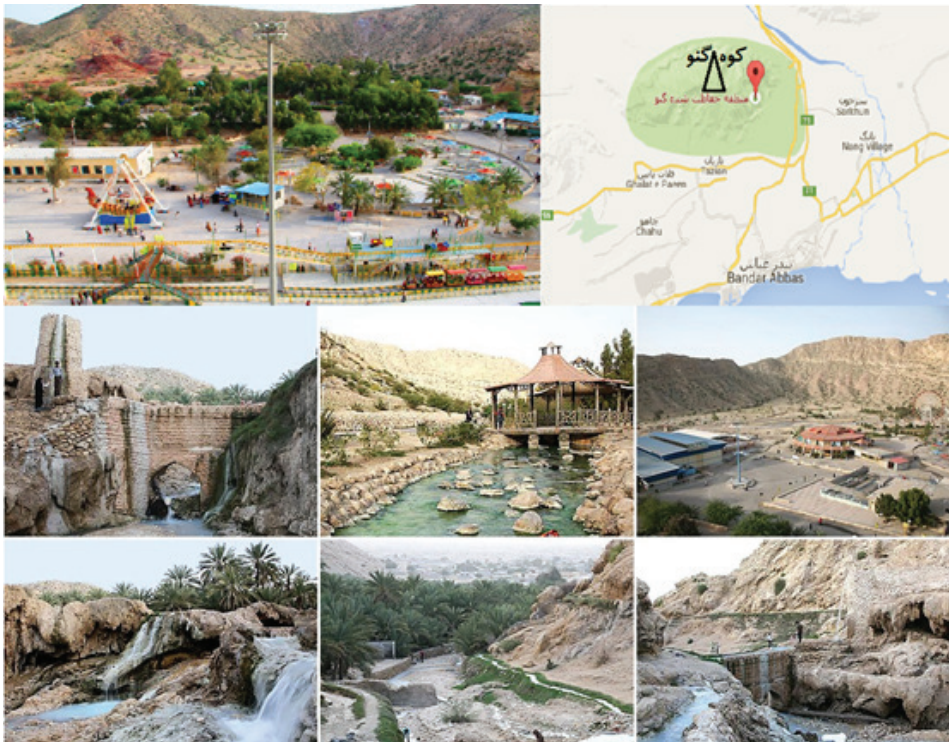
بوستان‌ها و پارک‌های ساحلی

بوستان‌ها و پارک‌های ساحلی در ضلع جنوبی شهر بندرعباس در مجاورت با دریا قرار دارد. به همین سبب، در سالیان اخیر بیشتر سواحل بندرعباس برای استفاده‌ی گردشگران و گذراندن اوقات فراغت شهروندان ساماندهی شده است. هم اکنون بوستان‌های دولت، غدیر، ولایت، ورزش و جهانگردی سورو موقعیتی ساحلی دارند.

مجموعه‌ی توریستی آب گرم گنو

چشمه‌ی آب معدنی گنو در فاصله‌ی ۳۴ کیلومتری شمال شرقی شهر بندرعباس و در مجاورت جاده‌ی بندرعباس به حاجی‌آباد واقع شده است. این چشمه در دره‌ای قرار دارد که کوه گنو و ارتفاعات سخت آهکی‌اش از شمال و جنوب آن را در برگرفته است. آب چشمه‌ی گنو از جمله آب‌های گوگردی خیلی گرم، کلر و سولفات و کلسیک گوگردی محسوب می‌شود؛ از این رو استحمام در آن برای درمان برخی از بیماری‌ها مفید است. بخشی از آب

نقشه دسترسی و تصاویر مجموعه توریستی آب گرم گنو

1. Geno
2. Khorgu
3. Isin
4. Sarkha
5. Siyahu
6. Sikhoran

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

آن نیـز برای آبیاری نخلسـتان‌های این روسـتا اسـتفاده می‌شـود؛ نخلسـتان‌هایی که قـرار گرفتن آنهـا در کنـار چشـمه‌ی آب معدنـی، به همـراه جامعـه‌ی محلی آنجا بـر جذابیـت آن منطقه در نـگاه گردشـگران بی‌تأثیر نبوده اسـت.

کوه گنو

کوه گنو در ۲۹ کیلومتری شـمال غربی بندرعباس بین دهسـتان‌های فین، سـیاهو و ایسـین واقـع شـده اسـت. ارتفاع این کوه ۲۳٤۷ متـر (دهقانـی، ۱۳۸٤: ۲۸) و نزدیک‌ترین کوه به بندرعباس می‌باشـد. ارتفـاع بلنـد کوه گنو سـبب شـده اسـت در مقایسـه بـا آب و هوای گـرم بندرعباس، آب و هوایـی نسـبتاً معتـدل داشـته باشـد. به همین دلیـل، در زمینه‌ی پوشـش گیاهـی و حیات جانـوری از تنوع نسـبتاً زیادی برخوردار اسـت.

دو نما از کوه گنو

هوای مطبوع در ارتفاعات این قله و نزدیکی آن به شـهر بندرعباس، سـبب شـده اسـت که ایـن منطقـه بـرای شـهروندان بندرعباس اهمیت ویژه‌ای داشـته باشـد؛ چـرا که در فصـل گرم، ارتفاعـات گنـو هوایـی مطبوع و چشـم اندازی زیبا دارد و در فصل سـرد نیـز نزدیک‌ترین مکان برف‌گیـر به شـهر بندرعباس اسـت. بـر فراز این کـوه چندین روسـتای کوچک وجـود دارد که سـبک زندگـی و شـیوه‌ی معیشـت آنان نیز بـرای بوم‌گـردان جالب و قابل توجه اسـت.

تصویری از طراوت ایسین در فصل زمستان

منبع: http://www.bandarnet.ir/post/22

شکل ۳: نقشه موقعیت برخی از مناطق مورد مطالعه

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

دهستان ایسین

دهستان ایسین از توابع بخش مرکزی شهرستان بندرعباس است. این دهستان در ۲۰ کیلومتری شرق شهر بندرعباس به مرکزیت محل نو واقع شده است. کشتزارهای زیبا و چشمه‌های آب شیرین از مهم‌ترین جاذبه‌های این روستا به شمار می‌رود.

دهستان سیاهو

دهستان سیاهو در شمال بندرعباس، در فاصله‌ی ۷۵ کیلومتری این شهر واقع شده است. این دهستان از شمال به شهرستان حاجی آباد، از جنوب به منطقه خورگو، از شرق به بخش احمدی و از غرب به دهستان گهره و بخش فین منتهی می‌شود. مجاورت با کوه هماگ سبب شده است اقلیمی کوچک و مطبوع در این دهستان ایجاد شود؛ از این رو به سبب منابع آب کافی از جمله رودخانه‌ی پرآب، کشاورزی به ویژه کاشت مرکبات در این دهستان بر جاذبه‌های طبیعی آن افزوده است. سبک آبیاری و فرهنگ مصرف آب توسط بومیان از جذابیت‌های دیگر این دهستان می‌باشد.

دو تصویر از دهستان سیاهو

منبع: http://siyahou.blogfa.com/9011.aspx

منبع: www.behrah.com

اهداف پژوهش

اهداف این پژوهش عبارتند از:

۱ـ بررسی و شناسایی مهم‌ترین توانمندی‌های بوم‌گردی در شهرستان بندرعباس.

۲ـ شناسایی جاذبه‌ها و راه‌های مؤثر جذب گردشگر در مناطق هدف.

۳ـ ارائه‌ی پیشنهادها و راهکارها برای استفاده‌ی بهینه و مطلوب از قابلیت‌های بوم‌گردی بندرعباس.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

– بین توانمندی‌های بوم‌گردی و جذب گردشگر رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

– بین میزان و نوع دسترسی مناطق هدف و جذب گردشگر رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

– بین امکانات و خدمات مکان‌های طبیعی و جذب گردشگر رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نوع تحلیلی، توصیفی و پیمایشی است. ابزار گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای، اسنادی، پرسشنامه‌ای و استفاده از منابع سازمان‌های مربوطه می‌باشد. محدوده‌ی جامعه‌ی آماری پژوهش، کلیه‌ی افرادی است که جهت گذراندن وقت خود به مناطق طبیعی شهرستان بندرعباس سفر کرده‌اند. شیوه‌ی نمونه‌گیری به صورت تصادفی انتخاب و به علت پراکنش جاذبه‌ها و پتانسیل‌های طبیعی این شهرستان در بخش‌های مختلف آن، پرسشنامه‌ها به صورت تصادفی در بین گردشگران توزیع شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و Excle و سایر نرم افزارهای مورد نیاز صورت گرفت.

براساس اطلاعات برآوردها و کارشناسان اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان هرمزگان، میانگین کل گردشگران طبیعی شهرستان در سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۳۰۰۰۰۰۰ نفر بوده است. از آنجایی که بسیاری از افراد مراجعه کننده به این شهرستان، در طی یک سال چند بار به این منطقه سفر کرده‌اند؛ لذا میانگین سفر هر فرد در طی یک سال ۳ مرتبه می‌باشد که در نتیجه‌ی آن ۱۰۰۰۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۱ به این شهرستان سفر کرده‌اند (محمدی، ۱۳۹۲). بنابراین، برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده که تعداد حجم آن برای پرسشگری برابر ۳۸٤ است؛ با این حال، برای اطمینان و اعتبار بیشتر ٤۰۰ پرسشنامه بین گردشگران توزیع شد.

این پرسشنامه‌ها در سال ۱۳۹۱ طراحی و در همان سال توسط گردشگران شهرستان بندرعباس تکمیل شد.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N}\left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1\right)} = ۳۸٤$$

$t = ۱/۹۶$ $p = ۰/۵$ $q = ۰/۵$ $d = ۰/۰۵$ $N = ۱۰۰۰۰۰۰$

$$n = \frac{\frac{(۹۶/۱)^2 (۵/۰ \times ۵/۰)}{(۰۵/۰)^2}}{۱ + \frac{۱}{۱۰۰۰۰۰۰}\left(\frac{(۹۶/۱)^2 (۵/۰ \times ۵/۰)}{(۰۵/۰)^2} - ۱\right)} = ۳۸۴$$

تجزیه و تحلیل

روش تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌های این مطالعه در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی صورت گرفته است. در سطح آمار توصیفی با استفاده از شاخص‌های آماری نظیر فراوانی، درصد؛ در سطح آمار استنباطی از آزمون x2 (خی دو یا کای اسکور) تک متغیره و ضریب همبستگی (پیرسون) استفاده شد. ابزار تحلیل، نرم افزار spss است که با استفاده از جدول‌ها و آزمون‌های آماری موجود اطلاعات خام، پردازش گردید.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

جدول۱: آلفای محاسبه شده

بین توانمندی‌های بوم‌گردی و جذب گردشگر	بین توسعهٔ توریسم و توسعهٔ اقتصادی	بین رضایت گردشگران و امکانات مکان‌های گردشگری
۰/۷۱۱٤	۰/۷۳۱٤	۰/۷۲٦٥

طبق قاعده‌ی تجربی، آلفا دست کم باید ۰/۷ باشد تا بتوان مقیاس را دارای پایایی به شمار آورد (داوس،۱۳۸۱:۲۵۳). در این تحقیق آلفای محاسبه شده اعداد مطلوبی است و نشان می‌دهد که گویه‌ها از همسازی و پایداری درونی بسیار بالا برخوردارند.

شرح تکنیک تاپسیس (TOPSIS)

الگوریتم TOPSIS، یک تکنیک تصمیم‌گیری چند شاخصه جبرانی بسیار قوی است که برای اولویت بندی گزینه‌ها، آنها را با جواب ایده‌آل مشابه می‌سازد. این تکنیک نسبت به تکنیک وزن دهی، حساسیت کمی دارد و پاسخ‌های حاصل از آن تغییر عمیقی نمی‌کند. این تکنیک یکی از مهم‌ترین روش‌های تحلیلی در مهندسی سیستم به ویژه در انتخاب‌های محدود از تصمیم‌گیری است (Kou &Xiong, 2009: 110) که در سال ۱۹۸۱ به وسیله‌ی هوانگ و یون ارائه شد. در این روش m گزینه به وسیله‌ی n شاخص ارزیابی می‌شود (حسینی و همکاران، ۱۳۸۷: ۲٤۱). اصل اساسی تاپسیس این است که گزینه‌ی انتخابی باید کمترین فاصله از وضعیت ایده‌آل (بهترین حالت) و دورترین فاصله از وضعیت ایده‌آل منفی (بدترین حالت) داشته باشد (Onut&Soner, 2008: 1554). به عبارت دیگر، در این روش میزان فاصله یک عامل با عامل ایده‌آل مثبت و منفی سنجیده می‌شود و این خود معیار درجه بندی و اولویت بندی عوامل است (شفیعی رودپشتی و میرغفوری، ۱۳۸۷: ۸۲). برای بهره‌گیری از این تکنیک، مراحلی که در ادامه آمده است به اجرا گذاشته می‌شود.

ـ **مرحله‌ی اول**: تشکیل ماتریس داده‌ها بر اساس n آلترناتیو و m شاخص.

ـ **مرحله‌ی دوم**: تشکیل ماتریس بی استاندارد شده.

در این مرحله ماتریس تصمیم‌گیری موجود را به یک ماتریس (بی‌مقیاس‌شده) با استفاده از فرمول زیر محاسبه می‌شود.

$$R_{ij} = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & . & r_{1n} \\ r_{21} & r_{22} & . & a_{2n} \\ . & . & . & . \\ . & . & . & . \\ r_{m1} & r_{m2} & . & r_{mn} \end{bmatrix} \qquad R_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^{m} a_{ij}^{2}}}$$

ـ **مرحله‌ی سوم**: تعیین وزن هر یک از زیر معیارهای شاخص‌ها و ایجاد ماتریس بی‌مقیاس وزین (V).

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

$$V_{ij} = R_{ij} \times W_{n\times n} = \begin{bmatrix} v_{11} & . & v_{1j} & . & v_{1n} \\ . & . & . & . & . \\ . & . & . & . & . \\ v_{m1} & . & v_{mj} & . & v_{mn} \end{bmatrix}$$

جهت تعیین وزن معیارها، ترکیبی از روش وزن‌دهی کارشناسی و رتبه‌ای استفاده شده است. بدین ترتیب که به وسیله‌ی یک پرسشنامه، از تعداد مشخصی از افراد معلول و کارشناس خواسته شد که برای هر معیار، رتبه‌ای عددی تعیین کنند و به مهم‌ترین معیار رتبه‌ی ۱ و به معیار بعدی رتبه‌ی ۲ و به همین ترتیب سایر معیارها را رتبه‌بندی کنند. لازم به ذکر است که در این پژوهش پس از تهیه‌ی پرسشنامه‌ی کارشناسان، مراحل محاسبه‌ی وزن شاخص‌ها در نرم‌افزار Expert choise انجام شده است.

ـ مرحله‌ی چهارم و پنجم: مشخص نمودن حالت‌های ایده‌آل مثبت و ایده‌آل منفی (بالاترین و پایین‌ترین حالت هر زیر معیار شاخص‌ها).

محاسبه‌ی حالت‌های ایده‌آل مثبت و ایده‌آل منفی از طریق روابط زیر صورت گرفته است:

$$A^+ = \left\{\left(\max V_{ij} \; j \in J\right), \left(\min V_{ij} \; j \in J'\right) i = 1,2,...m\right\} = \left\{v_1^+, v_2^+, ...v_j^+, ...v_n^+\right\} \quad \text{گزینه ایده‌آل مثبت}$$

$$A^- = \left\{\left(\min V_{ij} \; j \in J\right), \left(\max V_{ij} \; j \in J'\right) i = 1,2,...m\right\} = \left\{v_1^-, v_2^-, ...v_j^-, ...v_n^-\right\} \quad \text{گزینه ایده‌آل منفی}$$

ـ مرحله‌ی ششم: تعیین معیار فاصله‌ای برای آلترناتیو ایده‌آل (S_i^+) و آلترناتیو حداقل (S_i^-).

محاسبه‌ی حالت‌های آلترناتیو ایده‌آل و آلترناتیو حداقل از طریق روابط زیر صورت گرفته است:

$$S_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^{n}\left(V_{ij} - V_j^+\right)^2}; i = 1,2...,m \quad \text{فاصله‌ی گزینه‌ی i‌ام از ایده‌آل مثبت}$$

$$S_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^{n}\left(V_{ij} - V_j^-\right)^2}; i = 1,2...,m \quad \text{فاصله‌ی گزینه‌ی i‌ام از ایده‌آل منفی}$$

ـ مرحله‌ی هفتم: محاسبه‌ی نزدیکی نسبی گزینه A_i(i) به وضعیت ایده‌آل.

محاسبه‌ی حالت‌های آلترناتیو ایده‌آل و آلترناتیو حداقل از طریق روابط زیر صورت گرفته است:

$$CL_i^+ = \frac{S_i^-}{S_i^+ + S_i^-}; 0 \le SL_i^+ \le 1; i = 1,2...m$$

ـ مرحله‌ی هشتم: رتبه‌بندی آلترناتیوها بر اساس میزان Cl_i^+ به ترتیب نزولی.

در این راستا $Cl_i^+ = 1$ نشان‌دهنده‌ی بالاترین رتبه، $Cl_i^+ = 0$ نیز نشان دهنده‌ی کمترین رتبه است (طاهرخانی، ۱۳۸۶: ٦٦ـ٦٤).

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

یافته‌های پژوهش

بررسی داده‌ها

از تعداد ٤٠٠ پرسشنامه که در میان گردشگران طبیعی شهرستان بندرعباس تقسیم شد، از کل نمونه‌ی تحقیق تعداد ٢٢٤ نفر را مردان و ١٦٩ نفر را زنان تشکیل می‌دهد، ٧ تن از پاسخگویان نیز جنسیت خود را مشخص نکرده‌اند. از این پاسخگویان ٣٥ نفر زیر بیست سال، ١٣٥ نفر بین ٢٠ تا ٢٩ سال، ١٠١ نفر بین ٣٠ تا ٣٩ سال، ٧٩ نفر بین ٤٠ تا ٤٩ سال و ٤٩ نفر بالای ٥٥ سال سن داشتند. در یک پرسشنامه نیز وضعیت سنی پاسخگو نامشخص است. وضعیت تحصیلی پاسخگویان، تعداد ٦٦ نفر زیر دیپلم، ١١٧ نفر دیپلم، ١١٥ نفر فوق دیپلم، ٥٥ نفر لیسانس، ٤٥ نفر فوق لیسانس و بالاتر بودند. دو نفر نیز به پرسش وضعیت تحصیلی پاسخی نداده‌اند. تعداد ٢٥٣ نفر از پاسخگویان متأهل، ١٣٣ نفر مجرد و ١٤ نفر نیز به پرسش مربوط به وضعیت تأهل پاسخ نداده‌اند. تعداد ١١٤ نفر از پاسخگویان شغلشان دولتی، ١٢٤ نفر آزاد، ٣٠ نفر کارمند، ١٠٢ نفر کارگر و ٣٠ نفر بیکار بوده‌اند. از کل پاسخگویان، تعداد ٢٤١ نفر در شهر و ١٣٨ نفر در روستا زندگی می‌کنند. ٢١ نفر نیز وضعیت محل سکونت خود را مشخص نکرده‌اند.

جدول(١): مهم‌ترین موانع و مشکلات به عنوان دافعه‌های مناطق گردشگری شهرستان بندرعباس

فراوانی	فراوانی داده‌های مشاهده شده The Observed N					میانگین	واریانس
شاخص	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف	بسیار ضعیف		
تسهیلات و تجهیزات اقامتی	٧	١١	٨٤	١٤٦	١٥٢	٤/٠٦	/٨٨٩
تسهیلات بهداشتی و خدماتی	١٦	٣٥	٣٧	١٨٣	١٢٩	٣/٨٤	١/٠٦٦
سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	٥	١٠	٧٢	١١٦	١٩٧	٣/٥٥	١/١٤٠
سرمایه‌گذاری بخش دولتی	٩	٢٣	١٢٦	١٠٩	١٣٣	٣/٦١	١/١١٤
وجود نیروهای آموزش‌دیده	٢٦	٤٩	٧٢	٨٩	١٦٤	٣/٦٦	١/٥٣
زیرساخت‌های محیطی و کالبدی	١٥	٢٨	٨٧	١٠٥	١٦٥	٤/٠٥	/٩٤١
توجه به درختان و پوشش گیاهی	٢٠	٣٥	١٢٣	١٢١	١٠١	٣/٦٣	١/١٧٠
نحوه برخورد گردشگران	٢٧	١٧	٧٦	١١٤	١٦٦	٣/٧٦	١/٣٢٤
حفاظت از مناطق گردشگری	١٦	٣٩	٦٦	١٢٤	١٥٥	٣/٦١	١/٢٢١

منبع: یافته‌های تحقیق

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها

در ایـن بخـش پس از شناسـایی متغیرهـای اصلی تحقیق، بـه تجزیه و تحلیل آنها پرداخته می‌شـود تـا نشـان دهیـم که کدام یک از متغیرهای مسـتقل با متغیر وابسـته رابطه معنـاداری دارد.

ـ فرضیــه اول: بیـن توانمندی‌هـای بالقـوه بوم‌گـردی و جذب گردشـگر رابطه‌ی معنـاداری وجود دارد.

H1= بین توانمندی‌های بالقوه بوم‌گردی و جذب گردشگران رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

H0= بین توانمندی‌های بالقوه بوم‌گردی و جذب گردشگران رابطه‌ی معناداری وجود ندارد.

متغیـر مسـتقل در ایـن فرضیـه توانمندی‌هـای بالقـوه‌ی گردشـگری می‌باشـد که شـاخص‌های آن عبارتند از:

آب و هـوای منطقـه، چشـم‌اندازها، امنیت، نحوه دسترسـی به منطقه، وجود ارتفاعـات، محیط آرام و بـدون سـر و صـدا، جـاده‌ی مناطـق تفریحـی، جاذبه‌های ورزشـی؛ و متغیر وابسـته جذب گردشـگر می‌باشـد. این فرضیه مورد سـنجش قرار گرفته و نتایج آن در جدول شـماره ۲ نشـان داده شـده اسـت:

جدول ۲: آزمون شاخص‌های توانمندی گردشگری طبیعی بندرعباس در جذب گردشگران

فراوانی	فراوانی داده‌های مشاهده شده The observed N					میانگین	واریانس	درجه آزادی Df	Chi-square	درجه معناداری As-ymp. sig
شاخص	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف	بسیار ضعیف					
آب و هوای منطقه	۲۰۷	۱۳۵	٤٥	۸	٥	٤/۳٦	/٦۸	٤	٤۰۹/۸٤	۰/۰۰۰
چشم‌اندازهای طبیعی و انسانی	۱۸۳	۱۷٤	۱٦	۱۸	۹	٤/۳۱	/۷۰	٤	٤۳۲/٦٤	۰/۰۰۰
امنیت منطقه	۲۲۲	۱۱٥	٤۱	۱٤	۸	٤/۳۹	/۸٤	٤	٤٤٥/۳۹	۰/۰۰۰
مناظر بین راهی	۲۲۰	۱۰۱	٤۸	۲۱	۱۰	٤/٥۲	۷/٤٥	٥	٥۸۲/٤۹	۰/۰۰۰
نزدیکی به منطقه	۲۱۷	۱۳۲	٤٦	۳	۲w	٤/۲٤	۱	٤	۳٦۰/۸٤	۰/۰۰۰
وجود ارتفاعات	۱۲۷	۱٥۱	۸۲	۳۸	۲	٤/۱۹	/۸۳٥	٤	۲۹۱/٦۹	۰/۰۰۰
محیط آرام و بدون سر و صدا	۲۲٦	۱۱٦	۳۱	۲۰	۷	٤/۳۰	/۸۷۱	٤	٤۱۰/٥٦	۰/۰۰۰
جاده مناطق تفریحی	۱٥٤	۱۰۸	۱۱۱	۱۸	۹	٤	/۹٥۸	٤	۲۲۳/٤۱	۰/۰۰۰
جاذبه‌های ورزش منطقه	۲۳۹	۱۱۹	۲۳	۱۱	۸	٤/٤۸	/٥۸٤	٤	٥۱۹/۲۰	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

اطلاعـات جـدول فوق، تمامی شـاخص‌های مربوط بـه توانمندی‌های بوم‌گردی شهرسـتان اسـت و لـذا بـر متغیـر جذب گردشـگر تأثیر داشـته اسـت. بنابرایـن، می‌توان نتیجـه گرفت که آب و هـوای منطقـه (بـا متوسـط ٤/٣٦)، چشـم اندازهـای طبیعی و انسـانی (با متوسـط ٤/٣١)، امنیـت (بـا متوسـط ٤/٣٩)، مناظـر بیـن راهی (بـا متوسـط ٤/١٧)، نزدیکی به منطقه (با متوسـط ٤/٢٤)، وجـود ارتفاعـات (با متوسـط ٤/١٩)، محیط آرام و بدون سـر و صدا (با متوسـط ٤/٣٠)، جـاده‌ی مناطـق تفریحـی (بـا متوسـط ٤) و جاذبه‌هـای ورزشـی منطقـه (بـا متوسـط ٤/٤٨) بر جذب گردشـگران تأثیـر می‌گذارد.

عـلاوه بـر سـطح تفکیـک شـاخص‌ها و معنـی‌دار بـودن آنهـا، در سـطح دیگـری نیـز شـاخص‌های فـوق در درون بُعـد قـرار داده و از طریق بُعـد، توانمندی‌های گردشـگری طبیعی ایجـاد شـد. سـپس از آزمـون x٢ تـک متغیر، جهـت تأیید یا رد این رابطه اسـتفاده شـد و نتایج آن را در حاصـل ٢ زیـر مـی بینیم.

جدول٣: آزمون رابطه توانمندی‌های گردشگری طبیعی و جذب گردشگران

متغیر	کای اسکوار(x٢) Chi-square	درجه آزادی df	سطح معنی داری Asymp.sig
توانمندی بوم‌گردی	٧٢٦/٠١٦	٣/٣	٠/٠٠٠

منبع: یافته‌های تحقیق

همان‌گونـه کـه این جدول نشـان می‌دهـد، مقـدار (x٢) برابر بـا ٧٢٦/٠١٦ ، درجـه‌ی آزادی برابـر بـا ٣/٣ و سـطح معنـاداری برابـر ٠/٠٠٠ می‌باشـد. بنابرایـن بـا توجـه بـه مقـدار (x٢) و سـطح معنـاداری آن می‌تـوان نتیجـه گرفت که بیـن توانمندی‌هـای بالقوه‌ی بوم‌گـردی و جذب گردشـگر رابطـه‌ی معنـاداری وجـود دارد. بنابراین، فرضیـه‌ی H1 مورد پذیرش اسـت.

ـ **فرضیـه دوم**: بیـن میـزان و نـوع دسترسـی مناطـق هـدف و جـذب گردشـگر رابطـه‌ی معنـاداری وجـود دارد.

H1= بیـن میـزان و نوع دسترسـی مناطق هدف و جذب گردشـگر رابطه‌ی معنـاداری وجود دارد.

H0= بیـن میـزان و نوع دسترسـی مناطق هدف و جذب گردشـگر رابطه‌ی معنـاداری وجود ندارد.

برای سـنجش متغیرها و فرضیه‌ی فوق، از آزمون همبسـتگی پیرسـون اسـتفاده شـده است؛ زیـرا سـطوح سـنجش متغیرهـای مسـتقل و وابسـته (فاصلـه‌ای- فاصله‌ای) اسـت. بـا توجه به نتایـج ایـن آزمـون، فرض H رد می‌شـود؛ زیـرا Sig(٠/٠٠٠) کمتـر از آلفای مورد نظـر (٠/٠٥) اسـت. ضریـب همبسـتگی نیـز ٠/٦٧ می‌باشـد کـه بیانگـر رابطه‌ی همبسـتگی متوسـط بـه بالا اسـت. می‌تـوان نتیجـه گرفـت که بیـن میزان و نوع دسترسـی مناطـق هدف و جذب گردشـگر رابطـه‌ی معنـاداری وجـود دارد. نتایـج آزمون در جدول (٤) ذکر شـده اسـت.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

جدول٤: آزمون پیرسون رابطه میزان و نوع دسترسی مناطق هدف و جذب گردشگر

نوع آزمون	تعداد	شدت همبستگی	سطح معناداری	آلفای مورد نظر
پیرسون	٤٠٠	٠/٦٧٩	٠/٠٠٠	٠/٠٥

منبع: یافته‌های تحقیق

ـ فرضیه سوم: بین امکانات و خدمات مکان‌های طبیعی و جذب گردشگر رابطه معناداری وجود دارد.

برای بررسی این فرض از آزمون خی دو استفاده شده است. با توجه به جدول توافقی، عامل افزایش میزان گردشگری بر افزایش میزان امکانات گردشگری مؤثر بوده است و این ارتباط با آمار خی دو (x٢= ٢/٣٠)، درجه‌ی آزادی ٤ و حداقل سطح معنی داری ٠/٠٠ در سطح ٥ درصد معنی دار است؛ لذا با توجه به یافته‌های به دست آمده، وضعیت امکانات موجود در افزایش گردشگران منطقه تأثیر داشته است.

جدول٥: آزمون خی دو، بررسی امکانات و خدمات مکان‌های طبیعی و جذب گردشگر

آمار آزمون خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری	آلفای مورد نظر
٣٠/٢	٤	/٠٠	٠/٠٥

منبع: یافته‌های تحقیق

اولویت‌بندی پتانسیل‌های بوم‌گردی شهرستان بندرعباس با استفاده از مدل تاپسیس

در طول تاریخ، مناطق طبیعی همواره به عنوان جاذبه‌های توریستی قابل توجه بوده و در قرون اخیر نقش بی‌بدیلی در جذب گردشگران داشته است. از این رو، سطح بندی و بررسی دقیق‌تر این گونه مناطق از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است؛ چراکه ارزیابی و سطح بندی مناطق گردشگری از یک سو گردشگران را در انتخاب سایت‌های گردشگری و در نتیجه رضایت شان کمک می‌کند و آنها را به کنش‌های مسئولانه تشویق می‌نماید؛ از سوی دیگر، مدیران نیز می‌توانند درک بهتر و صحیح‌تری از نحوه‌ی برخورد با این گونه محیط‌ها داشته باشند (زمردیان، ١٣٨٢: ٨٩).

نتایج حاصل از اولویت‌بندی جاذبه‌های گردشگری با استفاده از مدل تاپسیس نشان می‌دهد که پارک‌های ساحلی از نظر داشتن دسترسی‌های مناسب، با امتیاز تاپسیس ٠/٧٢٦ در رتبه‌ی نخست قرار دارد. آب گرم گنو با امتیاز تاپسیس ٠/٥٨٩ در رتبه‌ی دوم و منطقه ایسین با امتیاز ٠/٢٣٩ در رتبه‌ی آخر قرار گرفته است.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

جدول٦: مجموع امتیازات مناطق در معیارهای مختلف

معیار / منطقه	دسترسی به راه	حجم تقاضا	ارزش بصری	فضای قابل توسعه	نزدیکی به کانون‌های گردشگری	نزریکی به مراکز خدمات رسانی
پارک‌های ساحلی	۰/۰۹۹	۰/۱۸۷	۰/۱۱۱	۰/۱۲۸	۰/۰۹۷	۰/۱۰٤
آب گرم گنو	۰/۰۷۹	۰/۱۲۰	۰/۰٦۳	۰/۱۰۷	۰/۱۱۲	۰/۱۰۸
کوه گنو	۰/۰٦٦	۰/۰۸٤	۰/۰۷۸	۰/۰۹٦	۰/۱۰۱	۰/۰۸۳
سیاهو	۰/۰٦۷	۰/۰۹۸	۰/۰٦۸	۰/۰۷۸	۰/۰۷۹	۰/۰٦٥
ایسین	۰/۵۷	۰/۵۸	۰/۰٦۱	۰/۰۵۳	۰/۰۳۷	۰/۰٦۲

منبع: یافته‌های تحقیق

همان طور که ملاحظه می‌شود، پس از محاسبه‌ی مجموع امتیازات نهایی، مناطقی که اولویت دارند به تفکیک مشخص شده‌اند. جدول (۷) رتبه‌بندی نهایی مناطق را نشان می‌دهد.

جدول۷: رتبه‌بندی نهایی مناطق منتخب گردشگری

ردیف	منطقه	امتیاز	اولویت
۱	پارک‌های ساحلی	۰/۷۲٦	۱
۲	آب گرم گنو	۰/۵۸۹	۲
۳	کوه گنو	۰/۵۰۸	۳
٤	سیاهو	۰/٤٥٥	٤
٥	ایسین	۰/۲۳۹	٥

منبع: یافته‌های تحقیق

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

امروزه صنعت گردشگری به عنوان گسترده‌ترین صنعت خدماتی و یکی از بزرگترین منابع اقتصادی جهان محسوب می‌شود؛ از این رو بسیاری از کشورها در رقابتی نزدیک و فشرده، در پی افزایش بیش از پیش منافع و عواید خود از این فعالیت هستند. بوم‌گردی به عنوان شاخه‌ای از صنعت گردشگری نقش مهمی در جذب گردشگران دارد. وجود مراکز تفریحی به عنوان نیازی حیاتی، به خصوص در پی زندگی شهری و مشکلات روانی ناشی از آن این ضرورت را دو چندان کرده است. در این پژوهش تلاش شده است تا پتانسیل‌های بوم‌گردی بندرعباس بررسی شود، سپس با توجه به اقبال شهروندان به هر یک از مناطق و جاذبه‌های طبیعی و انسانی، پیشنهاداتی برای سرمایه‌گذاری، ایجاد و بهینه

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

سازی زیر ساخت‌ها به نهادهای ذی ربط ارائه شود؛ به بیانی دیگر، این پژوهش درصدد آزمون فرضیه‌های سه‌گانه‌ی خود بود. با توجه به تأیید این فرضیه‌ها، در بیانی کلی می‌توان گفت:

ـ بین توانمندی‌های بالقوه‌ی بوم‌گردی و جذب گردشگر رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

ـ بین نوع دسترسی مناطق هدف و جذب گردشگر رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

ـ بین امکانات و خدمات مکان‌های طبیعی و جذب گردشگر رابطه‌ی معنا داری وجود دارد.

بنابراین با توجه به پتانسیل‌های مناطق طبیعی بندرعباس، می‌توان نتیجه گرفت این شهرستان از لحاظ منابع طبیعی، جذابیت‌های پیرامون و دسترسی، وضعیت مناسبی دارد ولی از نظر امکانات رفاهی توریست کمبودهایی دارد که در این زمینه دولت یا بخش خصوصی می‌تواند با مطالعه‌ی کامل و جامع منطقه با توجه به توان‌های آن و با لحاظ کردن اصول زیربنایی توسعه‌ی پایدار در جهت رفع کمبودهای منطقه اقدام کند.

پیشنهادها و راهکارها

ـ تهیه‌ی طرح جامع بوم‌گردی بندرعباس، با توجه به توانمندی‌های بالقوه و بالفعل مناطق مختلف آن.

ـ آگاه سازی گردشگران در خصوص شکنندگی طبیعت زیبا و بازسازی آثار تخریبی آن در مدت زمان طولانی.

ـ لزوم انتقال زباله‌های تولیدی بازدید کنندگان به خارج از منطقه.

ـ توجه به ظرفیت تحمل مناطق و برنامه‌ریزی برای ایجاد محدودیت در تعداد بازدیدکنندگان در مقطع زمانی (روز، هفته و ماه)، همچنین محدودیت راه‌ها و مناطق تردد گردشگران.

ـ لزوم دریافت مجوز ورود به مناطق مهم حفاظت‌شده و پرداخت ورودی برای بازدید از آن.

ـ استفاده از درآمدهای جذب بوم‌گردان برای بهسازی و حفاظت جاذبه‌های طبیعی کشور.

ـ احداث پارکینگ در مناطق طبیعی گردشگری، برای پارک کردن وسایل نقلیه‌ی گردشگرانی که به این منطقه وارد می‌شوند.

ـ احداث اقامتگاه‌هایی در مناطق گردشگری مورد مطالعه برای استراحت گردشگران.

ـ راه اندازی سرویس‌های حمل و نقل به طرف مناطق طبیعی گردشگری مورد نظر، به ویژه در روزهای شلوغ و پایان هفته.

ـ تشویق بوم‌گردان و گردشگران در احترام به فرهنگ و حقوق بومیان.

ـ ایجاد تابلوی راهنمای مناطق گردشگری به زبان‌های مختلف در بدو ورود به شهرستان.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

منابع و مأخذ

الوانی، مهدی و زهره دهدشی شاهرخ (۱۳۷۳)، *اصول و مبانی جهانگردی*، چاپ اول، تهران: انتشارات بنیاد مستضعفان و جانبازان.

بیرانوند، اسماعیل (۱۳۸۷)، «*تحلیل فضایی جاذبه‌های اکوتوریسم شهرستان خرم آباد*»، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جغرافیا گرایش برنامه ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان.

تولایی، سیمین (۱۳۸٦)، *مروری بر صنعت گردشگری*، چاپ اول، تهران: دانشگاه تربیت معلم.

حسینی، سید محمود؛ صفری، حسین؛ حسینی، فرشید؛ ابراهیمی، عباس و جمالی، علی (۱۳۸۷) «*بررسی و تحلیل نتایج خصوصی‌سازی در شرکت‌های واگذار شده بانک صنعت و معدن با رویکرد سنجش عملکرد*»، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، سال دوازدهم، شماره ٤٨: ۲۳۱ـ ۲٦۸.

خسروی نژاد، محبوبه (۱۳۸۷)، *گردشگری خانه‌ی دوم و اثرات آن بر جوامع روستای*، دانشگاه اصفهان، گاهنامه‌ی اطلس، شماره نهم.

دواس، دی. ای (۱۳۸۱)، *پیمایش در تحقیقات اجتماعی*، ترجمه هوشنگ نایبی، تهران: نی.

رنجبریان، بهرام و زاهدی، محمد (۱۳۸۵)، *شناخت گردشگری*، چاپ دوم، اصفهان: چهار باغ.

زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۲)، «*چالش‌های توسعه پایدار از منظر اکوتوریسم*»، نشریه مدرس انتشارات دانشگاه تربیت مدرس، دوره ۷، شماره ۳: ۸۹ ـ ۱۰٤.

ـــــــــــــــ (۱۳۸۵)، *مبانی توریسم و اکوتوریسم پایدار (با تکیه بر محیط زیست)*، چاپ اول، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.

سپهر، عادل و صفرآبادی، اعظم (۱۳۹۲)، «*تحلیل شاخص‌های اثرگذار بر توسعه‌ی اکوتوریسم در مناطق بیابانی ایران*»، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ٤٥، شماره ٤: ۱۳۷ـ ۱٥٤.

سلطانی‌پور، محمد امین (۱۳۸٤)، «*گیاهان داروئی منطقه حفاظت شده گنو*»، فصلنامه پژوهش و سازندگی، شماره ٦۸: ۲۷ ـ ۳۷.

شفیعی رودپشتی، میثم و میرغفوری، سید حبیب‌الله (۱۳۸۷)، «*شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر بهبود کیفیت خدمات آموزشی بخش آموزش عالی (مطالعه موردی: دانشکده مدیریت دانشگاه یزد)*»، مجلس آموزش عالی ایران، شماره ۲: ٦۷ ـ ۹۳.

صدر موسوی، میرستار و دخیلی کهنموئی، جواد (۱۳۸٦)، «*ارزیابی وضعیت تسهیلات گردشگری استان آذربایجان شرقی از دید گردشگران*»، مجله پژوهش‌های جغرافیایی. شماره ٦۱: ۱۲۹ـ ۱٤٤.

کاظمی، مهدی (۱۳۸۵)، *مدیریت گردشگری*، تهران: سمت.

گی چاک، وای (۱۳۷۷)، *جهانگردی در چشم اندازی جامع*، ترجمه علی پارسیان و سید محمد اعرابی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

طاهرخانی، مهدی (۱۳۸٦)، «*کاربرد تکنیک* TOPSIS *در اولویت بندی مکانی استقرار صنایع تبدیلی کشاورزی در مناطق روستایی*»، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، سال ششم، شماره

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

۳: ۵۹ _ ۴۷.
مصاحبـه با سـلیم محمـدی کارشـناس اداره کل میـراث فرهنگی، صنایع دسـتی و گردشـگری اسـتان هرمزگان در سـال ۱۳۹۲.
Eccles Gavin, Costa Jorge (1996) ,*Perspectives on tourism development*, International Journal of Contemporary Hospitality Management, Volume:8 Number:7 pp: 44-51. Font Xavier and Ahjem Tor E (1999), *Searching for a balance in tourism development strategies*, international journal of contemporary hospitality management, Volume: 11; Issue: 2/3,pp 73-77.
GthinjiMwanji, Wanjiko (2006), *An evaluation of the use of eco labeling Within the Eco Tourism Sector*, University of East Anglia.
http://www.irna.ir
Kou, Ying &Xiong, Jiangen (2009); *Entropy-based Improved TOPSIS as a Measure of Selecting Partner in Strategic Alliance*, International Journal of Business and Management Economy, Volume 1, Issue, No.6.
R. Thomas, B. Pigozzi. and R. Sambrook, (2005), *Tourist Carrying Capacity Measures: Crowding Syndrome in the Caribean*, The professionl Geographer, Vol.57 ,No.1 ,pp 13-20.
Sheng - Hshiung Tsaur, Yu – Chiang Lin, Jo – Hui Lin (2006), *Evaluating ecotourism sustainability from the integrated perspective of resource, community and tourism*, Tourism Management.
Thampi, santosh, (2005) *Ecotourism in Keral India: Lesson from Eco Development Project in Periyar Tiger Reserve*, No 13.
WTO, (2000), *Tourism Challenges in the 21 stcentury, Human Resource Development in Asia and pacific*, WTO, Madrid. P.11.
Önüt, Semih& Soner, Selin (2008); *Transshipment site selection using the AHP and TOPSIS approaches under fuzzy environment*, Waste Management, Volume 28, Issue 9.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]

The role of Bandar Abbas Eco-tourism potential in attracting tourists

Mahdi Mirzadeh Kouhshahi
Amin Dehghani

Abstract

In the modern world and the industry today, human needs for entertainment, circulation and use of resources in the areas of pristine nature more than ever. Contrary to the prevailing view, the position of Bandar Abbas in the vicinity of the beach, yet close to the mountains GNU, causing residents of this town to different natural locations with different climates and landscapes have access to use it. The purpose of this study is to investigate the role Eco-tourism capabilities of Bandar Abbas in attracting tourists, and methods of research, analytical and descriptive survey. The population of this study as part of tourism in the city of Bandar Abbas tourism natural form. Estimates, natural tourism city of Bandar Abbas announced in 1391, about one million people;Therefore, these numbers by using a sample of 384 selected sample and data collection was conducted by questionnaire.

The results show these city assuming good condition in natural resources, the around beauty and available, but shortcomings in terms of amenities that tourists need to apply, the development and the private sector in order to overcome these deficiencies. According to the results of TOPSIS (TOPSIS), the coastal parks ranked first and second in the tourist series hot water of Geno and citizen interest in these areas is more, so these areas should be a priority in infrastructure development.

Key Words: Tourism, Eco-tourism, TOPSIS, Bandar Abbas.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-21]